

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОЗРОБОК

О.В. Погорєлова

Кандидат економічних наук, доцент, завідувача кафедри*

Контактний тел.: (0512)42-48-00

Н.П. Тубальцева

Аспірант*

Контактний тел.: (0512)42-48-00

E-mail: satmarch@mail.ru

*Кафедра обліку і економічного аналізу

Національний університет кораблебудування

ім. Адмірала Макарова

пр-т Героїв Сталінграду, 9, м. Миколаїв, Україна, 54025

В статті обґрунтована необхідність створення центру комерціалізації науково-технічних розробок. Запропонована модель регіонального центру комерціалізації та визначені основні складові і функції її учасників

Ключові слова: комерціалізація, регіональний рівень, наукоємне підприємство

В статті обґрунтована необхідність створення центру комерціалізації науково-технічних розробок. Предложена модель регионального центра коммерциализации, определены основные составляющие и функции ее участников

Ключевые слова: коммерциализация, региональный уровень, наукоёмкое производство

1. Вступ

У складний для України період становлення ринкових відносин вкрай важливим є збереження промислового комплексу, його структурне перетворення і забезпечення подальшого науково-технічного розвитку, що дасть змогу перейти від економіки з переважним обсягом виробництва низьких технологічних укладів до створення і використання технологій більш високого рівня.

Необхідною умовою досягнення високих темпів економічного розвитку являється розробка і освоєння інноваційних продуктів та технологій. В сучасних умовах для реалізації цього завдання необхідно більше уваги приділити розробці моделей і механізмів комерціалізації і трансферу технологій, що в свою чергу прискорить темпи інноваційної діяльності суб'єктів господарювання і створить додаткові стимули для активізації науково-технічної діяльності на рівні регіону.

2. Постановка проблеми

В теперішньому світовому економічному просторі спостерігаються взаємовпливи процесів глобалізації з одного боку, та інтеграції – з іншого. Сучасне ХХІ сторіччя характеризується трансформаціями, які визначають параметри глобального порядку світу і зумовлені технологічними зрушеннями, які почалися в кінці попереднього сторіччя. Процес розвитку цивілізації протягом останніх десятиріч вказує не тільки на трансформаційні зсуви в технологічних і соціальних процесах, але й на появу тривожних тенденцій, таких як:

- стрімке зростання чисельності (на початок попереднього сторіччя населення планети складало 1,6 млрд., зараз – 7 млрд.);

- скорочення ресурсних можливостей планети;
- різко зростаюча диференціація між різними країнами;
- стрімкий вплив науки та інформаційних технологій.

Рішенням існуючих проблем розвинути країни вважають шлях інноваційного розвитку промисловості і в загалом суспільства.

Існуючі тенденції вимагають від України пильного погляду до формування і впровадження інноваційної політики.

Для забезпечення суспільного добробуту європейського рівня запровадження такої політики являється вкрай необхідним. Відмова від інноваційного розвитку може привести до консервації накопичених у країні передумов структурного поглиблення між-регіональних диспропорцій.

3. Аналіз останніх досліджень

Науково-технічні розробки стають інноваційними продуктами через комерціалізацію. Над проблемою комерціалізації працювали О.Бутнік-Сіверський, С.Ілляшенко, А.Меліхов, В.Нежиборець, Є.Онисько, О.Устенко, Є. Фролов та інші.

Завліна П.Н. вважає, що «комерціалізація» -- це остання фаза інноваційного процесу, коли ринку пропонуються результати як готовий інноваційний продукт. А Волинець-Русет Е.Я. характеризує «комерціалізацію» як внутрішню і зовнішню торгівлю ліцензіями.

Аналіз опублікованих з даної проблеми робіт дає змогу дійти до висновку про недостатнє розкриття питань формування концептуальних і методичних підходів до вирішення завдання формування механізмів комерціалізації науково-технічних розробок.

4. Мета роботи

Метою дослідження є висвітлення деяких аспектів моделі регіонального центру комерціалізації науково-технічних розробок.

5. Виклад основного матеріалу

Як незалежна держава Україна існує двадцять один рік, і тому непростий перехід до ринкових відносин ще не закінчився. Цьому процесу притаманні: політична нестабільність в суспільстві, непослідовність курсів розвитку і непрофесіоналізм деяких представників влади. Внаслідок цього вітчизняна економіка на сьогодні не досягає рівня 1990 року. На сучасному етапі для української економіки характерні: низький індустріальний базис, деформовані пропорції між виробництвом, споживанням і накопиченням. Так:

- у світовому рейтингу, який показує індекс економічної свободи, наша держава займає 163 місце з 171 держави;

- рівень інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів у 2011 році впав до рекордно низької оцінки – 2,19 по п'ятибальній шкалі. Іноземні інвестиції спрямовуються переважно у галузі з швидким обігом капіталу. Більше половини обсягу прямих іноземних інвестицій зосереджено у чотирьох галузях – харчовій, паливній промисловості, торгівлі, фінансах;

- знос основних фондів за останнє десятиріччя збільшився вдвічі і сьогодні складає 74,9%. В цілому по промисловості знос основних фондів складає 63%, в обробній промисловості – 66,8%, на транспорті знос збільшився до 94,4%;

- в промисловому комплексі України домінують виробництва третього та четвертого технологічних укладів (важке машинобудування, виробництво і прокат сталі, суднобудування, кольорова металургія, органічна та неорганічна хімія), частка яких разом становить від 75 до 94%. П'ятий уклад (комп'ютеризація, інформатизація, сучасні галузі електротехнічної промисловості і приладобудування, авіаційна, медична, хімічна, фармацевтична промисловість) не перевищує 6-10%, шостий (мікробіологічна промисловість, наукоємна і високотехнологічна медична техніка, види діяльності, засновані на біотехнологіях, генній інженерії) - 0,6 - 1%;

- недостатність мотиваційної зацікавленості керівників середньої та вищої ланки створювати й впроваджувати інновації;

- відсутність інноваційного світогляду і інноваційної освіти інженерно-технічного персоналу.

Узагальнюючи приведені факти, можна зробити висновок, що інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання ВВП. Головна причина в тому, що економічні реформи ототожнювалися тільки лише з розробкою нормативно-правової бази. Не були проведені кардинальні зміни в індустріальному каркасі і структурі економіки. Тому з'явилося протиріччя між реальним життям і законодавчим полем.

Але, не зважаючи на всі ці складні обставини, в Україні існують підприємства, які займаються створенням і впровадженням інновацій.

У 2010р. інноваційною діяльністю у промисловості України займалися 1461 підприємство, або 13,8% загальної кількості обстежених промислових підприємств (у 2009р. – 1411 підприємств, або 12,8%). Із загальної кількості підприємств країни, що займалися інноваційною діяльністю, 1216 впроваджували інновації. Ними впроваджено 2043 нових технологічних процесів та освоєно 2407 найменувань інноваційних видів продукції. Значна кількість підприємств, що впроваджували інновації, сконцентрована у найбільш економічно розвинених регіонах, а саме у Харківській області та м. Києві (147 та 109 підприємств, відповідно) [2].

У 2010р. обсяг реалізованої продукції, що є новою для ринку, становив 11 млрд. грн. Найбільш активно реалізовували таку продукцію підприємства Луганської (19,3%), Полтавської (13,2%), Миколаївської (9,4%), Харківської (8,6%) та м. Києва (17,9%).

Ці цифри звісно невеликі, але головне що вони є. Інноваційний процес у США в 60-70рр. теж починався з поодиноких підприємств. Світовий досвід свідчить, що підприємства, які займаються інноваційною діяльністю необхідно підтримувати як на державному так і на регіональному рівні тому, що це гарантія стабільного майбутнього.

Подолання технологічного відставання в промисловості та інших сферах господарського комплексу України, а тим самим і технологічної залежності від розвинутих країн світу пов'язано з тим, які критерії, шляхи, засоби та ресурси будуть обрані для досягнення цієї мети.

Досвід економічного розвитку країн світу свідчить, що подолання низької конкурентоспроможності та набуття рівноправної участі вітчизняних виробників в міжнародній торгівлі може відбуватись при таких порогових значеннях, якщо: частка оброблючої промисловості в загальному обсязі промислової продукції не менша за 70%, а частка машинобудування – 20%; витрати на НДДКР – 2% ВВП; знос основних фондів не перевищує 50%; обсяг ВВП на душу населення від середнього по "сімці" розвинутих країн не менший за 50%, а його щорічний приріст перебільшує 3%; тіньовий сектор економіки не перевищує 10% ВВП; вітчизняні валютні кошти повертаються з-за кордону; інфляція не перебільшує 3,1% на рік [1].

Інноваційний шлях розвитку країни – єдиний спосіб для України в досить короткий час зробити економічний ривок та стати в один ряд з економічно розвинутими державами. В сучасних умовах багато уваги приділяється зміцненню союзу науки і виробництва, модернізації стагнуючих галузей, розвитку регіональної економіки. Стійкою тенденцією науково-технічного розвитку є його регіоналізація. Сьогодні пропонуються такі механізми регіонального управління:

- визначення підприємств, які вимагають стимулюючих дій з боку місцевої влади;

- створення центрів підтримки інноваційного підприємництва, що фінансуються і місцевою владою і приватною промисловістю.

На користь висловлювань про необхідність створення центрів комерціалізації говорить такий факт. У Європейській стратегії економічного розвитку до 2020 року «Європа 2020: стратегія розумного, стійкого і всеохоплюючого зростання» йдеться про утворення

нових адміністративних структур, заснованих на системному характері і про перенесення центру інноваційної політики на регіональний рівень.

За останнє десятиріччя українськими вченими пропонувалося багато різних підходів і моделей центрів сприяння розвитку і впровадженню інновацій. Деякі вчені пропонують створення інформаційно-інноваційних систем, як джерела національного інноваційного розвитку, інші обґрунтовують механізми комерціалізації науково-технічних розробок [1]. Автори статті проаналізував запропоновані системи і механізми, в свою чергу вважають, що сьогодні в тих регіонах де є наукова організація і розвинуте стабільно працююче підприємство більш актуальним буде створення регіонального центру комерціалізації з обов'язковою участю організації – генератора ідей, наукоємного підприємства, представників малого бізнесу і органів міської влади. Розроблена авторами модель регіонального центру комерціалізації науково-технічних розробок представлена на рис. 1.

Рис. 1. Модель регіонального центру комерціалізації науково-технічних розробок

Генератором наукових ідей може виступати Академія наук України, науково-дослідницькі інститути та вищі навчальні заклади. Мінімальна та малоефективна система фінансування, застаріла технологічна база науки, безвідповідальне ставлення до приведення її у відповідність до сучасних вимог фактично унеможливають проведення в Україні досліджень на світовому рівні. Політика «виживання» науки без проведення системних заходів щодо її адаптації до ринкових вимог, незатребуваність її вітчизняною економікою призвели до тяжких наслідків. У зв'язку з дефіцитом бюджетного фінансування, покращення в науковій сфері не передбачається, тому необхідно зберегти те що маємо. На регіональному рівні функції генерування ідей та науково-технічних розробок може виконувати вищий навчальний заклад або науково-дослідницький інститут. Наступним кроком повинно

бути патентування або ліцензування розробленої ідеї або дослідного зразка. Наступний учасник моделі - наукоємне підприємство - виконує функції розробника або замовника досліджень.

Усі інші науково-технологічні розробки поступають в центр обробки і зберігання інформації. Цей орган являється відкритою системою і має можливість обмінюватися інформацією з іншими науковими організаціями, а також займатися комерціалізацією наукових розробок представникам малого бізнесу та іншим промисловим підприємствам. Малі наукоємні фірми вважаються найбільш динамічними суб'єктами інноваційного процесу. Річ у тім, що малий бізнес у змозі швидко реалізувати велику кількість функцій, які можуть виникнути в діяльності регіонального центру.

Місцеві органи влади виконують функції контролю усіх зв'язків і надають як фінансову так і організаційну підтримку. Ця структура має бути гнучкою, рухливою, не мати проблем з громіздким апаратом управління.

В такій моделі об'єктами інноваційної діяльності виступають не лише і не стільки окремі наукові та виробничі підприємства, але також налагодженість і стабільність взаємозв'язку між усіма організаціями-учасниками. Обов'язковою умовою існування регіонального центру являється розвинута інформаційна інфраструктура, яка в свою чергу складається з комп'ютерної техніки, телекомунікації і банків даних.

Світова практика свідчить, наприклад, практично у всіх університетах США є офіси комерціалізації технологій, які відповідають за роботу з промисловими підприємствами. Відбувається розподіл функцій – вчені займаються своєю справою, яка дає можливість їм само реалізуватися, а ті, хто працює на ринку – своєю, отримуючи при цьому комерційний зиск та забезпечуючи нормальні умови роботи вчених.

6. Висновки

В сучасних умовах спостерігаються тенденції диференціації розвитку територій. Регіональний центр комерціалізації дозволить зберегти і дасть можливість з мінімальними витратами розвивати потенціал територіальної наукової організації і наукоємного виробництва, а також забезпечить якісний ефект – збалансує усі ланки інноваційної системи та безболісність структурних зсувів. Якщо раніше успіх підприємництва залежав від класичної комбінації капітал – сировина – машини – людська праця, то сьогодні цей успіх в значній мірі визначається складною, нелінійною комбінацією елементів знання – технології – інформація – інтелектуальні ресурси.

Література

1. Захарченко, Ф.І. Інноваційний менеджмент, теорія і практика в умовах трансформації економіки [Текст] / Ф.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов.-К.: Центр учбової літератури, 2012.
2. Інноваційна діяльність у Миколаївській області у 2010 році: Статистичний збірник [Текст] / за ред. О. Г. Ковалюк. - Миколаїв: Головне управління статистики у Миколаївській області, 2011. – 103с.

Abstract

The contemporary state of Ukrainian economy is analysed. The existing problems indicate that innovative processes have not become an inherent factor both for economic development and GDP (gross domestic product) rise. The figures, which are given, illustrate that innovation exists in Ukraine but the rates of its activity are rather slow.

In order to support and develop the innovative process, a model of the regional centre of commercialization with a mandatory participation of a university, a science-intensive enterprise, small-scale businesses and city authorities is offered. The regional center of the commercialization of sci-tech innovations enables to preserve and give an opportunity for developing a potential of the territorial scientific organization and science-intensive manufacture as well as provides a qualitative effect, thereby balancing all elements of the innovation system

Keywords: commercialization, regional level, science-intensive enterprise

В статті проаналізовані групи ризиків, що притаманні для проектів та портфель проектів енергетичної галузі. Проведена якісна та кількісна оцінка імовірності виникнення ризиків, які отримані на основі статистичних даних, визначено, до якого типу відносяться ідентифіковані ризики. Розглянуті засоби зниження наслідків ризикових подій в енергетиці

Ключові слова: портфель проектів, енергетична галузь, ризики, якісний аналіз, кількісний аналіз

В статье проанализированы группы рисков, характерные для проектов и портфелей проектов энергетической отрасли. Проведена качественная и количественная оценка вероятности возникновения рисков, которые получены на основе статистических данных, определено, к какому типу относятся идентифицированные риски. Рассмотрены способы снижения последствий рисков событий в энергетике

Ключевые слова: портфель проектов, энергетическая отрасль, риски, качественный анализ, количественный анализ

УДК 005.334:621.31

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПОРТФЕЛЯ ПРОЕКТІВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

І.Б. Семко

Аспірант*

Контактний тел.: (0472) 73-02-56

E-mail: semko1@mail.ru

Т.О. Прокопенко

Кандидат технічних наук, доцент*

Контактний тел.: (0472) 33-08-65

E-mail: tatianaalexandr@yandex.com

*Кафедра управління проектами
Черкаський державний технологічний
університет

бул. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна, 18006

1. Вступ

Виробничо-господарська діяльність в умовах ринкової економіки в силу невизначеності господарських ситуацій та мінливості економічного середовища в тій чи іншій мірі пов'язана з ризиками. Питання, що пов'язані із впливом ризиків на діяльність енергооб'єктів, цікавлять як інвесторів так і акціонерів, постачальників, споживачів. У зв'язку з цим необхідно проводити аналіз можливих ризикових ситуацій, а також засобів націлених на зниження втрат та їх компенсації [1, 2].

2. Постановка задачі

Для вирішення задачі зниження втрат від можливих прорахунків та уникнення провалу проекту, методологія управління ризиками передбачає застосування наступних процесів: виявлення та ідентифікації

ризиків; аналіз та оцінка ризиків; реагування на настання ризикової події; застосування методів, спрямованих на зниження ризиків; документування процесів управління ризиками для подальшого практичного використання цих знань [3].

3. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виходячи з постановки задачі, проведено аналіз робіт, присвячених питанням управління ризиками. З аналізу видно, що підвищення ефективності управління проектами (портфелями проектів) неможливо без застосування інструментів проектного менеджменту.

4. Мета статті, виклад основного матеріалу

Метою статті є розкриття особливостей управління ризиками проектів портфеля в енергетичній галузі.